

2016-01-31

N2015/05179/FJR

Registrator
Naturvårdsverket

Remissvar Regeringsuppdrag – Strategi för svensk viltförvaltning

Sverige är ett skogsland. Drygt 28 miljoner ha eller 70 % av landet täcks av skog. En övervägande del av jakten i Sverige bedrivs i skogen. Privata och statsägda aktiebolag äger 40 % av skogsmarken och representeras i detta remissvar av Skogsindustrierna, Sveaskog och Bergvik Skog. Markägarna har ansvar för att väga samman skogsproduktion, biologisk mångfald, sociala värden, renskötsel, rekreation, vilt och andra ekosystemtjänster på ägd mark. Markägarna har också ansvar att efterleva Skogsvårdslagen som bland annat ställer krav på återbeskogning efter avverkning. Det är då också rimligt att markägarsidan har ett avgörande inflytande i klövviltsförvaltningen och andra frågor som rör viltförvaltningen i landet. Vi ser därför Naturvårdsverkets förslag till strategi för svensk viltförvaltning som mycket angelägen och lämnar i det följande gemensamma synpunkter på denna.

Sammanfattande synpunkter

Strategins inledning har en mycket bra rubrik, ”*En nystart för svensk viltförvaltning*”. Det är just det som krävs nu. Den föreslagna strategin är ambitiös i omfattning och viljeinriktning. Om strategin verkställs och fås att genomsyra Naturvårdsverkets arbete skulle det jämfört med dagens situation innebära en väsentlig förändring. Vi välkomnar att strategin visar på ett ändrat förhållningssätt och ny värdegrund som mycket tydligare än tidigare utgår ifrån ett brukandeperspektiv i viltförvaltningen. Svensk viltförvaltning har varit framgångsrik med att öka viltstammarnas numerär och utbredning när detta behövdes och nu krävs ***en strategi som även kan göra avvägningar och balansera mot andra intressen.***

Strategin lyfter fram betydelsen av en adaptiv, ekosystembaserad förvaltning byggd på kunskap. Detta synsätt har fått stort genomslag i den nya älgförvaltningen. Nu är det viktigt att vidareutveckla detta till att genomsyra all viltförvaltning i Sverige med en grund i balans mellan vilt, foder och brukande. Vi måste bygga vidare på de positiva erfarenheter man kan dra från den nya älgförvaltningen så som faktabaserade beslut nära berörda parter. I älgförvaltningssystemet har de viktigaste aktörerna, markägarna och jägarna fått ett stort ansvar för planering, genomförande och uppföljning/utvärdering av jakten. Modellen har på kort tid förankrats i aktörsleden och det förändrar också myndigheternas roll och ansvar. Det är vår bestämda uppfattning att ***flerartsförvaltning är nödvändig och att all klövviltsförvaltning bör dra lärdom av de positiva effekterna med den adaptiva älgförvaltningen som faktabaserad förvaltning och styrning mot balans mellan foder och vilt och undvika de negativa som ökad administration.***

Det är positivt att strategin framhåller ***viltet som en resurs som ska brukas och samtidigt identifiera behovet att hantera de skador och andra problem som viltet kan orsaka*** för näringar och enskilda individer.

Det finns goda exempel på att vilt kan utgöra en resurs för näringsidkare men framför allt finns **avskräckande exempel med överstora klövviltsstammar som orsakar helt oacceptabla skador för omgivningen**. Att andra näringsidkare och enskilda drabbas av kostnader resulterar ofta i stora konflikter. Strategin genomsyras tyvärr av ett allt för stort fokus på att främja vilt som näring.

Vad gäller skador orsakade av vilt talar strategin nästan uteslutande om förebyggande åtgärder och det är oklart vad som avses. Strategin måste mycket **tydligare ange hur en pågående skadeproblematik ska hanteras** och skilja detta från det proaktiva arbetet med att förhindra nya skador.

Det är även viktigt att **decentraliseringen fortsätter** så att beslut hamnar närmare berörda parter.

Vi stöder Naturvårdsverkets förslag **att högre skattefinansiering bör övervägas för landets viltförvaltning**. Markägarnas intäkter från jakt täcker i de flesta fall inte kostnaderna för viltskador. Naturvårdsverkets utvärdering av älgförvaltningsmodellen konstaterar att ökade kostnader för statlig jaktadministration finansieras genom ökade avgifter så sänks på lång sikt markägarnas intäkter av att arrendera ut jakt. Orsaken är att det är den samlade kostnaden för jakten som är avgörande för jägaren. Eftersom det uppstår samhällskostnader till följd av bla viltolyckor är det därför logiskt att den statliga jaktförvaltningen skattefinansieras. Den skattefinansierade delen bör täcka myndigheternas del i viltförvaltningen samt täcka de kostnader som riksdagsbeslut medför. Skogsbruket menar att älgbetesinventeringar, ÄBIN, utgör en grund för landets klövviltsförvaltning och att även den bör skattefinansieras. Älgförvaltningen utgör en betydande och viktig del av landets viltförvaltning och den bör inte längre finansieras med fällavgifter, speciellt när vi idag går mot en flerartsförvaltning som inkluderar allt fler arter. Ett alternativ är en något högre avgift för det statliga jaktkortet.

Detaljerade synpunkter på remissen

Regeringen vill i första hand ha synpunkter på mål, åtgärder och förslag till prioriteringar I det följande lämnas dessa synpunkter i den ordning de tas upp i remissen, med start på sidan 14.

Främja brukande av vilt som resurs

Vi anser att brukandet av resursen vilt ska främjas och att regelverk för detta ska underlätta ett bredare brukande av denna resurs. Här anser vi dock att det är mycket viktigt att det finns en tydlig skiljelinje mellan brukande och näring. Jord- och skogsbruk är de parter som till största del får ta det ekonomiska ansvaret för ex. klövviltets påverkan i landskapet. Utredningens skrivning; *Sådant brukande som bidrar till att minska skadorna på landsbygdens näringar ska särskilt främjas*, ser vi som mycket positiv.

Vi anser att det är mycket viktigt att viltkött och andra viltprodukter ska omfattas av enkla regelverk vad gäller hantering och avsalu. När det handlar om att reglera stammar av klövvilt är det av stor vikt och bidrar till att avskjutningsmål kan uppnås.

Vi stödjer tanken i utredningen att så många jaktbara arter som möjligt ska omfattas av allmän jakttid.

Vi stödjer den generella inriktningen att främja jaktutövning men avfärdar förslaget om att ”tillåta allmän småviltsjakt på mark utanför renskötselområdet som ägs av staten eller av statliga bolag”, Förslaget skulle om det genomförs kraftigt äventyra säkerheten då samma marker är upplåtna till jaktlag där högviltjakt med kulvapen i klass 1 används. Utanför renskötselområdet bedrivs jakten främst i skogsterräng med väsentligt mycket sämre förutsättningar att se andra personer vilket ökar riskerna ytterligare. Förslaget skulle om det genomfördes resultera i mycket stora konflikter med befintliga jaktlag.

Återintroduktion av arter, s.k *rewilding* när det gäller ytterligare arter av klövvilt, anser vi vara helt orealistiskt med tanke på effekter på areella näringar som jord- och skogsbruk samt rennäring och vi avvisar bestämt. De klövviltarter som idag finns inom landets gränser skapar tillräckliga problem och kostnader att hantera både för markägare, näringar och även ur ett nationellt ekonomiskt perspektiv.

Förebygga skador och andra problem som viltet orsakar

Naturvårdsverket vill i samverkan med övriga berörda myndigheter utveckla arbetet med att förebygga skador av vilt. Det ser vi som positivt och har sannolikt betydelse för att ex. minska trafikolyckor med vilt inblandat. Det kan även ha en möjlig effekt på vissa arter, kanske främst gäss och tranor. Däremot anser vi att när det gäller klövvilt så är det avskjutning som är avgörande för att minska skador och kostnader för markägare och deras näring. Skadeförebyggande åtgärder för klövvilt kan endast marginellt bidra till att minska skador.

Naturvårdsverket vill ta fram förslag till acceptansnivå för skador av vilt på areella näringar. Som markägare är vi ansvariga gentemot Skogsvårdslagen för att etablera ny skog efter avverkning. Vi deltar därför gärna i ett sådant arbete när det gäller klövviltets påverkan på skog (skogsförnygringar). Det gemensamma skogsbruket i landet har sedan ett antal år en målformulering när det gäller acceptansnivå för skador i ungskog och som följs genom ÄBIN, en metod som ägs och utvecklas av Skogsstyrelsen.

Framtagande av riktlinjer för flerartsförvaltning av klövvilt är också angeläget att ta fram i rådande läge med växande populationer och skador av olika klövviltarter.

Vi stödjer även förslaget att ta fram gemensamma metoder för att mäta skador av klövvilt, ex. vildsvin och kron- resp. dovhjort där det idag inte finns metoder för detta.

Det är särskilt viktigt att ta fram och beräkna den ekonomiska skadan förorsakat av klövvilt som är det viltslag som har störst ekonomisk påverkan.

Vi stödjer förslaget att Naturvårdsverket bemyndigas att utarbeta föreskrifter när det gäller utfodring av klövvilt, något som är ett stort problem i Götaland och delar av Svealand.

Att öka kunskapen om de stora rovdjurens påverkan på klövviltet är av stor vikt. I samband med vargstammens utbredning behövs mer forskning om vargens predation på älg i kombination med annat klövvilt (rådjur, hjort).

I områden med annat klövvilt (rådjur, hjort) ser vi en uppenbar risk att man överkompenserar för vargens predation på älg, dvs förvaltningen styr mot ett för lågt jaktuttag med följd att

älgstammen ökar. Mer forskning behövs även vad gäller björnens predation på älg och kanske särskilt i områden med både björn och varg.

Skapa en tydlig och förutsägbar viltförvaltning

En översyn av jaktlagstiftningen välkomnas. Den nu gällande jaktlagen är i huvudsak en viltskyddslag syftande till att bygga upp viltstammarna. En anpassning till nutidens och framtidens behov av att reglera vilttillgången, med hänsyn till enskilda och allmänna intressen behövs.

Det är viktigt att rättssäkerheten ökar så att likartade frågor bedöms och hanteras enhetligt över landet. Idag råder inte likhet inför lagen och markägare har inte samma möjlighet att påverka tillståndet för sin egen skog beroende på att Länsstyrelserna agerar olika över landet.

Utveckling mot en flerartsförvaltning är positiv. Vi är dock tveksamma till vilken nytta en nationell förvaltningsplan för klövvilt skulle ha då frågorna redan hanteras lokalt av dem som är främst berörda.

Jakttiderna ska över landet vara så enhetliga som möjligt och biologiskt så väl tilltagna som kan motiveras. Jakttider får aldrig användas som förvaltningsverktyg. Beslut fattas därför bäst på nationell nivå. Jakttiderna hör till de förutsättningar där markägare och jägare i olika delar av landet ska kunna känna en likhet inför lagen.

Strategin saknar ett tydligt ställningstagande till att ge de viktigaste aktörerna, markägarna och jägarna en tydlig roll och tydliga mandat för att själva ta ansvar för en adaptiv, faktagrundad och ekosystembaserad förvaltning av samtliga klövviltsarter. Ur samhällets synvinkel är detta det mest resurseffektiva sättet att organisera förvaltningen.

Bygg viltförvaltningen på kvalitetssäkrad kunskap

Vi välkomnar att planer och beslut inom viltförvaltningen ska baseras på bästa tillgängliga kunskap samt att forskning är nödvändig för att kontinuerligt fylla kunskapsluckor.

Merparten av beslut och åtgärder som har betydelse för viltförvaltningen ligger hos markägare och jägare och strategins föreslagna åtgärder borde mycket tydligare fokusera på kunskapshöjning och informationsförsörjning hos dessa lokala aktörer. Dagens kortkurser i jägarexamen via internet riskerar att missa viktiga aspekter i jaktutövningen, som utgör grundförutsättningar för en fortsatt hög acceptans. Till de viktigaste hör säkerhet, etik och tillvaratagande vilka samtliga är svåra att tillägna sig på kort tid och genom distansutbildning. Kraven på jägarexamen behöver höjas väsentligt och även förändras.

Åtgärdsförslagen i strategin bör mer fokusera på kompetenshöjning i älgförvaltningsgrupper och älgskötselområden, speciellt mot bakgrund av att dessa grupper i större utsträckning kan förväntas hantera en flerartsförvaltning.